ΜέΓΚΕΛΕ

«Αν είσαι, είμαι...» Ο ήρωας του έργου του Θανάση Τριαρίδη «ΜέΓΚΕΛΕ» προτείνει παιχνίδι ρόλων στη συνεπιβάτιδά του στο τρένο. Ο Τριαρίδης προτείνει παιχνίδι ρόλων σε κάθε θεατή του: Αν είμαι συγγραφέας που θέλει να ασχοληθεί με τα πιο αναμφισβήτητα και οικεία στερεότυπά σου, να σε στριμώξει εξίσου με τους ήρωές του, να σε φέρει σε κατάσταση αμηχανίας, να σου αφήσει απορίες που θα εξελίσσονται σε διλήμματα, είσαι τέτοιος θεατής για μένα; Ναι, αν είσαι, είμαι..., απαντώ εγώ. Ακριβώς έτσι, όπως με θέλεις. Ξαφνιασμένη, αμήχανη, με απορίες και διλήμματα.

Το έργο του Θανάση Τριαρίδη ανεβαίνει στο ARTos σε παραγωγή του «χωροΤόπος» και σε σκηνοθεσία Σάββα Μυλωνά-Νεοκλή Νεοκλέους. Πήγα απροετοίμαστη και ανυποψίαστη στην παράσταση, καθώς δεν γνώριζα τίποτα για τον συγγραφέα και το έργο του (τη διαδικτυακή γνώση άρχισα να αποκτώ από την επομένη, ήδη μετά από την προσπάθεια να ξεδιαλύνω τα της παράστασης). Μάλλον, η άγνοια, αλλά και η έντονη περιέργεια για το πώς μπορεί να χειριστεί κανείς την ιστορική προσωπικότητα του Μέγκελε και το πάγιο συμβολικό περιεχόμενο αυτής της μορφής, με έκαναν ιδανικό θεατή για το πείραμα στο οποίο υποβλήθηκα. Ο Γιόζεφ Μέγκελε, ο διαβολικός «γιατρός» και «γενετιστής» του Άουσβιτς, γνωστός για τα πειράματά του στους Εβραίους κρατούμενος και ειδικά στα μικρά παιδιά, με δεκάδες χιλιάδες θανάτους στον προσωπικό του λογαριασμό, αποτελεί στη συνείδησή μας σύμβολο του απόλυτου κακού. Και ένας λόγος γιατί η τεράστια σε όγκο λογοτεχνική και κινηματογραφική μυθοπλασία για τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο και τον ναζισμό δεν ασχολήθηκε μ' αυτόν, είναι οι αφόρητες για το μυαλό μας περιγραφές των πράξεών του. Αλλά η λέξη «πάγιο» δεν ανήκει στο λεξιλόγιο του Τριαρίδη. Το να αποστρέφουμε το βλέμμα μας από μια περσόνα, ωσάν σ' αυτήν να περιορίστηκαν όλα τα κακά και να «αντέχουμε» τόσα άλλα, έξω από μας και μέσα μας, αυτό είναι ένα από τα θέματα που απασχολούν τον συγγραφέα, μαζί με πολλά άλλα συναφή. Η συνάφεια των θεμάτων και ο πολλαπλός εγκιβωτισμός του ενός θεματικού μοτίβου μέσα στο άλλο, ο τρόπος να μην οδηγείται καμιά θεματική γραμμή σε διδακτική και ηθικολογική απάντηση αλλά να παραμένει ως χέουσα πληγή, η τεχνική του παιχνιδιού των ρόλων, όπου το πρόσωπο και η μάσκα να αλλάζουν θέση συνεχώς, όχι απλά έκαναν τη θέαση και την ακρόαση της παράστασης (το μεγαλύτερο μέρος της οποίας διαδραματίζεται στο σκοτάδι) ενδιαφέρουσες, αλλά επέκτειναν τη διαδικασία πρόσληψης και αναστοχασμού πέρα από τα χρονικά όρια του δρώμενου.

Η κάθε πρόταση στην προσπάθεια περιγραφής του έργου χρειάζεται σχόλιο σε παρένθεση. Η συνάντηση δύο επιβατών σ' ένα βαγόνι τρένου μπορεί να χαρακτηριστεί τυχαία (αλλά οι ίδιοι συνεπιβάτες υποψιάζονται ο ένας τον άλλο για τη σκηνοθέτηση του «τυχαίου»). Οι ιδιότητες των δύο -αυτός είναι γεωπόνος/«γενετιστής» των πατατών, αυτή γράφει διδακτορικό για τον Μέγκελε προσπαθώντας να διαχωρίσει την επιστημονική από της ηθική προσέγγιση- δίνουν κάτι περισσότερο από αφορμή για το παιχνίδι ρόλων που θα παίξουν. Το εύρημα της διακοπής του ρεύματος δίνει δυνατότητα στον συγγραφέα, στους ήρωες και στους θεατές να σταματήσουν να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ της «πραγματικότητας» και της «επινόησής» της. Ο εγκλωβισμός (που επίσης αμφισβητείται) είναι μια συνθήκη του προσωρινού (ή παντοτινού σε άλλο επίπεδο του δρώμενου) δεσίματος των δύο μοιρών. Η κίνηση του μαύρου κουτιού στο ταξίδι μέσα στο σκοτάδι ή η διπλή ακινησία του χώρου και του χρόνου- τι είναι για σας μεταφορά για τη ζωή; Μια άλλη μεταφορά του εγκλωβισμού αφορά τις σχέσεις μεταξύ άνδρα και γυναίκας: αιώνιο δέσιμο, βίαιος εξαναγκασμός που εγκυμονεί εκδίκηση, εναλλαγή ρόλων θύτη και θύματος, πλάστη και πλάσματος... Ίσως ο τρόπος με τον οποίο γράφεται ο τίτλος του έργου «ΜέΓΚΕΛΕ» μας ωθεί να δούμε το «με» /εμένα, μακριά από όποιες πάγιες αντιλήψεις.

Οι σκηνοθέτες Σάββας Μυλωνάς και Νεοκλής Νεοκλέους τοποθέτησαν την αισθητική της παράστασης στη διαπραγμάτευση διάφορων θεατρικών ειδών, είδαν σωστά τη δομή του κειμένου και βρήκαν τρόπο να αρθρώσουν με σαφήνεια τα πολλαπλά του θέματα και τις μεταβιβάσεις μεταξύ των στρωμάτων του. Το παιχνίδι με το φως και το σκοτάδι (Νίκος Μυλωνάς) στήθηκε με νόημα, όπου το σκοτάδι βοηθούσε στις αναλογίες της δράσης και της αδράνειας και οι φωτισμένες εικόνες έδειχναν τις διαφορετικές υποστάσεις των δύο ηρώων. Η προτεινόμενη μουσική (Χριστόφορος Χριστοφή) αποτελεί σημαντικό σχόλιο στη δράση. Η κινούμενη σκηνική κατασκευή του Σάββα Μυλωνά λειτουργεί ως μηχανή αλλαγής χρονικών επιπέδων και υποστάσεων των χαρακτήρων.

Ο Νεοκλής Νεοκλέους στον ρόλο του άνδρα είναι δυνατός και παθιασμένος συνδυάζει τον σκοτεινό πυρήνα, την τρελή πίστη στο βλέμμα του, τη συγγένεια των εννοιών του ιλάστη και του θύτη. Η Σαλώμη Ιεροπούλου-Μυλωνά αντέχει την πίεση της παράστασης και έχει εσωτερική ένταση αλλά χρειάζεται περισσότερη εξάσκηση στην εξωτερίκευσή της.